

УДК 911.3

Антоненко В.С., Орлова О.В.

РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ КУЛЬТУРНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

В статті аналізуються регіональні проблеми туризму в Україні, проблеми взаємодії туристичної діяльності, культурного туризму та масової культури. Надається характеристика комунікативних функцій культурного туризму в прикордонних регіонах в контексті глобалізаційних процесів.

Ключові слова: культурний туризм, регіональні аспекти туризму, масова культура, комунікації.

The problems of co-operation of tourist activity, cultural tourism and mass culture in different regions of Ukraine are analysed in the article. Description of communicative functions of cultural tourism in regions is given in the context of global processes.

Key words: cultural tourism, region aspect of tourism, mass culture, communication.

В статье анализируются региональные проблемы туризма в Украине, проблемы взаимодействия туристической деятельности, культурного туризма и массовой культуры. Предоставляется характеристика коммуникативных функций культурного туризма в приграничных регионах в контексте глобализационных процессов.

Ключевые слова: культурный туризм, региональные аспекты туризма, массовая культура, коммуникации.

Проблема глобалізації для України проявляється у двох підходах: як найшвидше увійти у світ сучасних наукомістких технологій і водночас зберегти традиційні національні цінності, які тільки за часів незалежності отримали реальні політичні можливості поступово розкрити свій справжній потенціал. Причому необхідність відродження української культури, особливо в прикордонних регіонах країни, в сучасних складних

економічних умовах вимагає певного часу для розвитку «на власній основі», певною мірою уникаючи силових впливів більш усталених культур народів, які живуть поруч з кордонами України [2].

Традиції національних та етнічних культур часто чинять опір проникненню в їхню внутрішню структуру глобалізаційних інноваційних змін. Однак надмірна налаштованість на несприйняття інновацій погіршує конкурентоздатність економіки даної країни на світовому ринку. Тому альтернатива культурного вибору в умовах глобалізаційного тиску – відкинути багатотисячлітні етнічні та національні традиції і «підключитися» до глобальних комунікаційних технологій, або відмежуватися від останніх і зануритися у національно-етнічні традиції минулого – не є справжньою і реальною альтернативою сучасного глобального культурного та соціального розвитку. Насправді необхідно виявити велику творчу гнучкість і віднайти потрібну пропорцію у поєднанні глобалізаційних тенденцій з традиціями національної культури [2]. Необхідність збереження традиційної культури зовсім не означає, що у певних регіонах країни мають шляхом адміністративного тиску консервувати ті суспільні відносини, які гальмують модернізацію суспільного життя і реалізацію творчого потенціалу кожної особистості. Навпаки, традиції української культури у момент зародження кожного елемента з них мали на той час інноваційний характер, тому необхідно дотримуватися творчого духу і потенціалу нашої традиції, де є рівноправне місце для національних меншин [2]. Можна говорити про певну сукупність національних культур, але є і універсальна співвіднесеність цих культурних реалій, які утворюють той контекст, який зветься світовою культурою. Глобалізація культури – це явище досить складне. Вона ще не зазначена так, як глобалізація в інших сферах: геополітичному, економічному, геоekonomічному просторі

Глобалізаційні процеси роблять виклик багатьом країнам, націям та етносам. Правильно зорієнтуватися у викликах сучасності та обрати оптимальну стратегію розвитку – важливе завдання української держави. Вибір правильної стратегії передбачає поряд з іншим також розвиток висоефективної індустрії туризму. Туризм в контексті всіх цих реалій стає одним із важливих факторів глобалізації. З одного боку, – це високо розвинута індустрія, яка так чи інакше діє і є масовою і надзвичайною структуризованою як комерційний бізнес, маркетинговий образ буття. З іншого боку, вона потребує свого культурного осмислення всіми іншими підходами і програмами щодо культурації і створення своєрідного культурного поля туристичної діяльності [1]. З одного боку, – туристи є звичайними споживачами цінностей, споглядати цінності – їх аксіологія. А з іншого боку, туристи – щиро пропагандують той чи інший тип буття. Виникає інша проблема – наскільки туризм є фактором глобалізації культури, наскільки він може продукувати, трансформувати і впливати на всі ті процеси, які виникають в культурі.

В Європі сьогодні поширеним є поняття «культурного туризму», під яким мають на увазі «активність осіб як в місцях їх туристичного

перебування, так і постійного проживання, яка дозволяє пізнавати й отримувати новий досвід з життя інших людей, відзеркалюючи їх суспільні звичаї, релігійні традиції, інтелектуальну думку, спадок, культурні прагнення і ті, що мають на меті задоволення людських потреб, а також очікувань в сфері культури» [4, с. 8]. Під ним також розуміють «пересування осіб від постійного місця перебування до місць культурних розваг з метою здобуття нової інформації і досвіду, а також задоволення власних потреб» [4, с. 10]. В умовах глобалізації культури туризм є одним із ефективних принципів розширення механізмів, презентації різних культур, регіональних центрів, рекреацій, які утворюють свої особливі методи щодо співтовариства, співучасті в загальних процесах міжнародного спілкування як на рівні туристичної діяльності, так, і на рівні загальнокультурних процесів. Важливою проблемою в контексті глобалізації культури є роль регіонів, роль маргіналіїв, тих культур, які належать цим регіонам, що не виходять за межі цих регіонів. Регіональна політика туризму ще не склалася, саме в аксіологічному, культурно-вимірному значенні. Ця політика має бути зазначена не як локалізація туристичної діяльності, а, навпаки, як універсализація, де є своя стратегія цілісного осмислення локальних, місцевих рекреацій, які дають саме цінність туризму і культурі, людині як одному і тому ж суб'єкту культурного простору [3]. Важливо також зазначити, що специфічний, локально зазначений культурний туризм також впливає і на загальноекономічну ситуацію на макрорівні. Тобто, він виходить на інші процеси глобалізації, які ширше, ніж процеси глобалізації культури, ширше саме в геополітичному просторі. Культурний туризм в цьому контексті стає антитезою будь-якої експансії і дає можливість на побутовому рівні, тобто на серединному рівні культури здійснити контакти, які б допомогли безпосередньо в комунікативних зонах спілкування визначити ціннісні пріоритети як культурних, так і економічно-соціальних і інших цінностей того чи іншого устрою, ладу тої чи іншої країни. Культурний туризм виступає одним із засобів інформування громадян про інші регіони України та нівеляції стереотипів. Культурний туризм включає відвідання історичних, культурних або географічних визначних місць України. Основна мета даних мандрівок – ознайомлення з пам'ятками історії, архітектури, мистецтва; природними та етнічними особливостями; сучасним життям народу і т.п. Туризм відіграє важливу роль в осмисленні власної ідентичності, у відродженні локальних традицій. Для молоді особливо важливим є усвідомлення історико-культурного значення здобутків власної країни, гордості за неї.

Як свідчать соціологічні дослідження, в Україні є високим рівень відчуженості між громадянами різних регіонів країни. Хоча більшість громадян є патріотами Української держави, їх вирізняють різні культурні та геополітичні орієнтації. У той же час більшість респондентів наголошують, що отримати знання про громадян, які проживають у різних регіонах, краще всього в ході поїздок та спілкування з місцевими

жителями. Безпосереднє спілкування уможлиблює отримання повнішої інформації про життя співгромадян в інших регіонах і спроможне подолати стереотипи та упередження [2].

В регіональному аспекті важливо, що туризм, як фактор глобалізації культур вносить і свої теоретико-методологічні регулятиви в ті процеси, які відбуваються. Так, наприклад, розуміння культурного надбання як певного ресурсу, які мають свій особливий потенціал, ставить перепони для непомірного експансизму і свідчить про унікальність саме цих пам'яток, явищ культури, які не можуть бути адаптовані або описані мовою іншої культури і визначені в іншому культурному контексті.

Проблема формування цілісності загальнонаціонального культурно-комунікаційного простору в умовах глобалізації культури, спільної історичної пам'яті, подолання взаємних негативних стереотипів між регіональними та етнічними групами, використовуючи безмежний потенціал культурного туризму, є одним із стратегічних завдань державної політики у гуманітарній сфері, та зумовлена процесами формування української нації як громадянської і загальнонаціональної ідентичності громадян України.

1. Антоненко В.Г. *Міжнародний туризм як чинник міжцивілізаційної взаємодії і взаємозбагачення культур.* - В кн. *Філософія туризму.* - К.: Кондор, 2004. - 268 с.
2. Любовий Я.В. *Туристська діяльність як чинник глобальної синергії культур.* - В кн. *Філософія туризму.* - К.: Кондор, 2004. - 268 с.
3. Орлова О.В. *Туристична діяльність як засіб актуалізації культурних і регіональних ресурсів // Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв.* - К.: № 4, 2009. - С.24-28.
4. Jedrysiak T. *Turystyka kulturowa.* - Warszawa: Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, 2008. - 150 s.